

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет психології і соціології
Кафедра соціальної педагогіки**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Харків, 2016

ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПЛЕКСУ ЗАСОБІВ З ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Постановка проблеми. Молодший шкільний вік є особливим етапом у формуванні ставлення дитини до навколишнього світу, навичок міжособистісної взаємодії. Ефективність процесу морального виховання значною мірою залежить від узгодження зусиль усіх виховних інститутів, одним з основних суб'єктів яких є соціальний педагог, який виступає організатором і координатором у розв'язанні цієї проблеми. Тому в процесі професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів має бути забезпечена їхня готовність до морального виховання учнів.

Проблема підготовки соціальних педагогів, специфіка їхньої професійної діяльності ґрунтовно досліджувались такими науковцями як О. Безпалько, М. Галагузова, Л. Завацька, А. Капська, А. Мудрик, І. Зверева, С. Харченко, В. Поліщук, Л. Міщик тощо. У той же час достатньо мало робіт присвячено аналізу цілеспрямованої діяльності соціального педагога щодо морального виховання учнів загальноосвітньої школи; недостатньо розробленим є комплекс засобів з підготовки майбутніх соціальних педагогів до морального виховання молодших школярів.

Мета статті: визначити й схарактеризувати комплекс засобів підготовки майбутніх соціальних педагогів до морального виховання молодших школярів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Аналіз соціально-педагогічної літератури [2, 3, 4] дозволив виявити, що підготовка соціальних педагогів у вищих навчальних закладах України розпочалась порівняно недавно. А. Капська, О. Безпалько визначають професійну підготовку соціальних педагогів як «процес формування фахівця нового типу, здатного швидко й адекватно реагувати на зміни, які відбуваються в суспільстві, компетентно вирішувати соціально-педагогічні проблеми в усіх видах навчально-виховних установ і закладів соціально-педагогічної роботи» [1, с. 72-73].

Мету педагогічної системи підготовки майбутнього педагога до соціально-педагогічної діяльності С. Харченко вбачає у формуванні в студентів мотивації на роботу в соціальній галузі, у набутті соціально-педагогічних знань, необхідних для виконання професійної діяльності, оволодінні студентами педагогічними знаннями, вміннями та навичками, формуванні важливих у професійній діяльності якостей [5].

Особливість професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів у вищій школі полягає в забезпеченні постійного тісного взаємозв'язку між академічним навчанням та практикою в соціальних установах, що сприяє формуванню необхідних професійних компетенцій і створює умови для успішного професійного розвитку молодих фахівців.

В Україні затверджено державні стандарти підготовки фахівців зі спеціальності «Соціальна педагогіка». Згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України навчальний план підготовки соціальних педагогів у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди охоплює опанування матеріалу через лекційні, семінарські та практичні заняття, консультації, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, індивідуальні заняття, самостійну роботу, захист курсових проектів, педагогічні практики, участь у студентських конференціях, у діяльності студентського наукового гуртка, виховні заходи.

Розглядаючи проблему підготовки майбутніх соціальних педагогів до морального виховання молодших школярів у загальноосвітніх навчальних закладах, нами був здійснений аналіз дисциплін, в яких опосередковано розглядаються питання даної проблематики. Зокрема було визначено такі дисципліни: «Соціальна педагогіка», «Етнопедагогіка», «Прикладні методики», «Педагогіка сімейного виховання», «Проектування соціально-виховуючого середовища».

Дисципліна «Соціальна педагогіка» викладається на першому та другому курсі. У контексті даної навчальної дисципліни винесені на опрацювання такі теми лекційних занять: «Професійний портрет соціального педагога» та «Соціально-педагогічна діяльність у закладах освіти». Вивчаючи запропоновані теми, студенти мають можливість ознайомитися з морально-етичними, психологічними та педагогічними якостями соціального педагога та особливостями соціально-педагогічної діяльності в закладах освіти. На семінарських заняттях студенти розглядають, зокрема й такі питання: соціальний педагог як особливий тип вихователя; толерантність у роботі соціального педагога; соціально-педагогічна діяльність у школі.

Навчальна дисципліна «Педагогіка сімейного виховання» передбачає розгляд різних напрямів виховання, зокрема й морального.

Вивчаючи на четвертому курсі навчальну дисципліну «Етнопедагогіка», на розгляд студентів виносяться такі теми лекційних занять: «Народні виховні традиції», що передбачає розгляд мети, змісту та основних чинників виховання, засобів та методів виховання особистості в досвіді поколінь, принципи народного виховання та самовиховання в житті людини; «Виховний ідеал українського народу», що має за мету розгляд сутності виховного ідеалу й традиції виховного ідеалу людини; «Українське народне дитинознавство» передбачає розгляд народної характеристики дітей, їхньої вікової періодизації. На семінарських заняттях студенти розглядають зміст і завдання різних видів народного виховання.

У контексті навчальної дисципліни «Прикладні методики» студенти ознайомлюються з видами прикладних мистецтв та можливістю їх використання в соціально-педагогічній діяльності.

Проаналізувавши досвід підготовки майбутніх соціальних педагогів, було визначено, що аспекти морального виховання молодших школярів висвітлюються недостатньо для забезпечення готовності майбутніх соціальних педагогів працювати в цьому напрямі. Тому доцільним є доповнення робочих

програм дисциплін з підготовки бакалаврів комплексом засобів з морального виховання молодших школярів у загальноосвітніх закладах, який включає: лекційне заняття «Використання методу танграм у соціально-педагогічній діяльності з морального виховання учнів»; доповнення лекційного заняття на тему «Козацька педагогіка» і семінарського заняття на тему «Народна педагогіка як цілісна система» матеріалом з морального виховання; виховний захід на тему «Значення моральних якостей у житті людини», консультацію студентів 4 курсу в реалізації проектів з морального виховання учнів під час соціально-педагогічної практики в загальноосвітніх навчальних закладах.

Так, лекція «Козацька педагогіка» з дисципліни «Етнопедагогіка», що проводиться для студентів 4 курсу спеціальності «Соціальна педагогіка», передбачає ознайомлення студентів із сутністю, специфікою, завданнями козацької педагогіки, висвітлення шляхів упровадження козацької педагогіки і формування козацької духовності в сучасних умовах. Зміст заняття доповнено вивченням Кодексу лицарської честі та обговоренням використання положень кодексу в роботі з морального виховання учнів.

Семінарське заняття на тему «Народна педагогіка як цілісна система» з дисципліни «Етнопедагогіка», що проводиться для студентів 4 курсу спеціальності «Соціальна педагогіка», що має за мету ознайомлення з елементами етнопедагогічної системи та визначення взаємозв'язку між ними, доповнено узагальненим матеріалом з можливостей використання народних казок у моральному вихованні учнів.

Розроблено лекційне заняття «Використання методу танграм у соціально-педагогічній діяльності з морального виховання учнів» з дисципліни «Прикладні методики» з метою ознайомлення студентів з можливостями використання методу танграм у соціально-педагогічній діяльності, зокрема, у моральному вихованні молодших школярів.

Розроблений комплекс засобів було реалізовано в роботі зі студентами 4 курсу під час проходження педагогічної практики у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди. Використовуючи матеріал лекційних і семінарських занять (зокрема визначення можливостей використання народних казок у моральному вихованні учнів; використання методу танграм у соціально-педагогічній діяльності в моральному вихованні молодших школярів) із набутими вміннями з дисципліни «Інформаційні технології в соціально-педагогічній діяльності» здійснено координацію й допомогу в реалізації проекту з морального виховання молодших школярів, який було реалізовано студентами 4 курсу в межах програми підготовки з дисципліни «Проектування соціально-виховуючого середовища». Проект передбачав створення відео-казки «Пан Коцький» з використанням методу танграм в роботі з молодшими школярами.

Висновки. Проблема формування готовності майбутніх соціальних педагогів до морального виховання молодших школярів, враховуючи особливості сучасного соціокультурного розвитку суспільства, є актуальною й вимагає додаткової цілеспрямованої роботи під час професійної підготовки бакалаврів у вищому педагогічному навчальному закладі.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційно-го навчання) / А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола. – К., 2002. – 164 с.
2. Галагузова Ю. Н. Теория и практика системной профессиональной подготовки социальных педагогов : дис. ... доктора пед. наук: 13.00.08 / Галагузова Юлия Николаевна. — М., 2001. – 344 с.
3. Когут С. Я. Система професійної підготовки соціального педагога у вищих навчальних закладах освіти України і Польщі (порівняльний аналіз): автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец.13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / С. Я. Когут. — Івано-Франківськ, 2005. – 22 с.
4. Міщик Л. І. Теоретико-методичні основи професійної підготовки соціального педагога у закладах вищої освіти: дис. ... доктора пед. наук : 13.00.05 / Міщик Людмила Іванівна. — Запоріжжя, 1997. – 359 с.
5. Харченко С. Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика: монографія / С. Я. Харченко. – Луганськ : Альма-матер, 2006. – 320 с.

Таряник А. Г. Характеристика комплексу засобів з підготовки майбутніх соціальних педагогів до морального виховання молодших школярів.

У статті визначено сутність професійної підготовки соціальних педагогів; проаналізовано навчальні плани з підготовки майбутніх соціальних педагогів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» до морального виховання молодших школярів; визначено проблеми щодо готовності майбутніх соціальних педагогів здійснювати роботу з морального виховання молодших школярів. Запропоновано комплекс засобів, що доповнять робочі програми дисциплін з підготовки бакалаврів до проведення роботи з морального виховання учнів початкових класів.

Ключові слова: моральне виховання, молодший школяр, соціальний педагог, професійна підготовка, комплекс засобів.

Taryanyk A. G. Characteristic of the training complex of future social pedagogues for moral education of younger pupils.

In the article the essence of training social pedagogues is determined; the educational plans of training future social pedagogues of educational qualification level «Bachelor» for moral education of younger pupils are analyzed; the problems regarding the readiness of future social pedagogues to carry out the work of moral education of younger pupils are determined. A complex of means that complement the work programs of disciplines of training bachelors for the work of moral education of younger pupils are offered.

Keywords: moral education, younger pupil, social pedagogue, training, complex of means.